

Sateenkaarinuoruus-podcast

Tekstiversio

Toimittaja: Nina-Elise Koivumäki, asiantuntija, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Haastateltavat: Eevi Harju, nuorisotyöntekijä ja seksuaalineuvoja, Seta ry

Veera Toivonen, lukiolainen, Vuoden sateenkaarinuori 2021

Tekninen toteutus: Kari Keuru, lehtori, Humanistinen ammattikorkeakoulu

Johdanto:

Nuoren keskeisin kehitystehtävä on oman identiteetin muodostaminen. Nuori rakentaa omaa persoonaansa kokeilemalla erilaisia vaihtoehtoja olla oma itsensä esimerkiksi pukeutumis- ja meikkaustyyliä vaihtamalla. Omaksi itseksi tullessaan nuori pohtii myös sukupuoltaan ja seksuaalista suuntautumistaan. Tässä podcastissa astumme sateenkaaren värein sävyttyneeseen nuoruuteen ja otamme selvää, mistä on kyse ja miten voimme tukea sateenkaarevia nuoriamme. Kanssani ovat keskustelemassa vuoden 2021 sateenkaarinuori Veera Toivonen ja Setan Hyvinvointia ja toimintakykyä sateenkaarinuorille-hankkeesta Eevi Harju.

Eevi Harjun haastattelu:

Nina-Elise: Seta ry on toiminut vuodesta 1974 sateenkaari-ihmisten yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja heidän nettisivuiltaan löytyy runsaasti tietoa tästä teemasta, kannattaa käydä tutustumassa. Setalla on tällä hetkellä käynnissä Hyvinvointia ja toimintakykyä sateenkaarinuorille-hanke, josta olen saanut haastateltavaksi Eevi Harjun.

Eevi: Kiitos paljon.

Nina-Elise: Kerrotko tästä teidän hankkeesta vähän tarkemmin vielä?

Eevi: Joo eli Seta toteuttaa kaksivuotista sateenkaarinuorten hyvinvointia edistävää hanketta. Aloitettiin lokakuussa ja kestää sitten tosiaan tämä hanke elokuulle 2023. Ja hankkeessa kehitetään ja vahvistetaan valtakunnallisesti sateenkaarevaa nuorisotyötä. Me saatiin OKM:lta rahoitus; erityisavustuksena nuorisotalon järjestöille koronakriisin nuoriin kohdistuneiden vaikutusten lieventämiseksi. Ja meillä on tässä hankkeessa yhteistyössä Sinuiksi – tuki- ja neuvontapalvelu sekä Yeesi RY.

Meidän hankkeessa kohderyhmänä on 12-29 -vuotiaat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret, mutta painotus meillä on alle 20-vuotiaissa nuorissa eli semmoisissa yläkoulu-, lukio- ja ammattikouluikäisissä. Meidän hankkeen piiriin kuuluu myöskin sateenkaarinuorille kohdennettua toimintaa järjestävät tahot ja työntekijät ja sen lisäksi sateenkaarinuoria kohtaavat kasvattajat, ammattiaikuiset ja muut koulujen ja oppilaitosten henkilökunta.

Nina-Elise: Joo, varmaan tässä aluksi on meidän hyvä vähän selkeyttää tätä terminologiaa; tulee paljon varmasti semmoista sanastoa, mikä ei ole ihan kaikille tuttua. Niin kerrotko Eevi vähän tarkemmin tästä sanastosta, mitä esimerkiksi tällä sateenkaarenkaari- ajatuksella tarkoitetaan ja mitä kaikkea siihen liittyy?

Eevi: Joo eli sateenkaari- termin alle kuuluu erilaiset seksuaaliset suuntautumis- ja sukupuolen moninaisuus ja sillä kuvataan näitä vähemmistöryhmiä. Esimerkiksi Amerikassa käytetään queer-sanaa, joka sitten meillä Suomessa on nyt taipunut tähän sateenkaari- sanaan.

Nina-Elise: Okei, no kun mietitään näitä sukupuoli-identiteettejä esimerkiksi, niin mies ja nainen on nämä suurelle yleisölle tutuimmat. Mitä muita tällaisia sukupuoli-identiteettejä on sitten olemassa?

Eevi: Joo sukupuolihan on tosi moninainen ilmiö ja se ei ole jaettavissa kahteen toisilleen vastakkaiseen ja selvästi toisistaan erottuvaan sukupuoleen vaan sukupuolen ilmenemismuodot ovat paljon moninaisemmat. Sukupuolen moninaisuuteen kuuluu myös se sukupuolen ilmaisu ja sillä ilmaisulla tarkoitetaan erilaisia tapoja, jotka on meidän kulttuurissa aika sukupuolittuneita. Sukupuolen ilmaisu sisältää kaiken yksilön toiminnan ja käyttäytymisen, joilla sitten voi ilmaista itselleen ja muille olevansa mies nainen tai jotakin ihan muuta ja näitä ilmaisun tapoja on esimerkiksi vaatetus, muu ulkonäkö, puhetyyli, ilmeet, eleet ja nämä on meidän kulttuurissa hyvin sukupuolittuneita.

Siihen sukupuolen moninaisuuteen kuuluu myös sitten sukupuolivähemmistöt sekä sukupuolienemmistöt. Sukupuolivähemmistöihin lasketaan esimerkiksi transihmiset, sukupuolettomat ja intersukupuoliset. Ja sukupuolienemmistö on sitten nuo cis-ihmiset. Elikkä heidät on syntymässä määritelty, sukupuoltaan ilmaisevat ja siihen itsensä määrittävät ihmiset.

Kieli ja käsitykset on tosiaan ajassa alati muuttuvia ja näitä sanastoja on paljon. Ja jokaisen ihmisen kokemus itsestään ja identiteetistään on tosi ainutlaatuinen. Jokaisella meillä on myös oikeus itse määritellä se oma seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti tai olla ihan myöskin määrittelemättä niitä.

Mä nostan tähän muutaman tällaisen sukupuoli-termin, joita selitän tässä auki. Mutta tosiaan Setan sivuilta löytyy hyvin laaja sateenkaarisanasto, josta saa vielä enemmän näitä termejä ja niiden selityksiä, että suosittelen sinne tutustumaan. Mutta esimerkiksi trans-sanaa käytetään kuvaamaan henkilöä, jonka sukupuoli tai sukupuolen ilmaisu ei ole yksiselitteisesti hänelle syntymässä määritellyn sukupuolen ja siihen yleensä myöskin liitettyjen odotusten mukainen. Ja he ovat niitä, jotka itse määrittelevät olevansa trans-ihmisiä. Ei-binäärinen on henkilö, jonka sukupuoli-identiteetti ei sovi kaksinapaiseen nais-mies-jakoon ja hän voi olla esimerkiksi muunsukupuolinen, sukupuoleton tai intersukupuolinen. Ja se intersukupuolisuus esimerkiksi tarkoittaa joukkoa erilaisia kehon variaatioita, joissa sukupuolitetut piirteet kuten kromosomit, sukuelimet tai hormonitoiminta ei ole yksiselitteisesti nais-tai miestyypillisiä.

Ja myöskin esimerkiksi nämä sukupuoleton ja muut termit, niin sieltä sanastosta löytyy ja sieltä kannattaa tutustua että mitä kaikkea tuohon sukupuolen moninaisuuteen kuuluu.

Nina-Elise: Kiitos. Siinä tulikin ihan tosi paljon kaikkea uutta ja hyvä, että löytyy semmoinen sanasto. No miten sitten nämä seksuaali-identiteetit? Siellä on ainakin hetero, homo ja lesbo nyt semmoisia tuttuja sanoja meille monelle, mutta mitäs muita seksuaali-identiteettejä löytyy?

Eevi: Joo mä voisin aloittaa taas silleen, että mä kertoisin mitä se seksuaalinen suuntautuminen tarkoittaa. Eli se on ominaisuus joka kertoo siitä kehen ihminen rakastuu, ihastuu, tuntee emotionaalista tai eroottista vetovoimaa ja se seksuaalinen suuntautuminen määrittellään yleisemmin tunteiden kohteen ja oman sukupuolen perusteella, mikä ei tee siitä aina yksiselitteistä asiaa. Niin kuin tuossa huomattiinkin, että se sukupuoli on myös moninainen.

Ja se seksuaalisen suuntautumisen määrittely on aina itsemäärittelykysymys myöskin. Perinteisten määritelmien rinnalle on syntynyt ja syntyy koko ajan uusia määritelmiä ja etenkin englannin kielellä määritelmiä on tosi runsaasti, vaikka niitä kaikkia ei sitten Suomessa ainakaan vielä otettu käyttöön, mutta nuorten puhekielessä näitä myöskin tulee tosi paljon ilmi.

Nostin tähän kanssa muutaman termin, jotka selitän enemmän. Esimerkiksi bi-seksuaali. Hän on henkilö, joka tuntee emotionaalista ja/tai eroottista vetovoimaa sekä miehiä että naisia kohtaan tai joka ihastuu ihmiseen tämän sukupuolesta riippumatta.

Aseksuaali on taas sellainen henkilö, joka kokee tavallisesti hyvin vähän tai ei lainkaan seksuaalista vetovoimaa toisia henkilöitä kohtaan. Aseksuaalit voivat kokea muunlaista esimerkiksi romanttista, emotionaalista tai esteettistä vetovoimaa kuitenkin. Aseksuaali henkilö voi myöskin identifioida itsensä sitten lisäksi esimerkiksi homoksi, heteroksi tai bi- tai pan- ihmiseksi ihan sen mukaan, että miten kokee vetovoimaa kohteiden sukupuolen mukaan. Eli nämä on myös hyvin moninaisia termejä.

Voin vielä tuon panseksuaalin avata, koska myös nuoret käyttää tätä määritelmää ainakin oman kokemukseni mukaan aika paljon. Elikkä panseksuaalinen ihminen tuntee seksuaalista tai /ja emotionaalista vetoa kaikkia sukupuolia olevia ihmisiä kohtaan. Kiinnostuksen kohteen sukupuolella ei ole hänelle merkitystä. Ja myöskin tosiaan näitä seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä termejä ja selityksiä löytyy lisää sieltä Setan sateenkaarisanastosta, että sieltä saa paljon kyllä oppia jos tuntuu ettei ole tällaiset termit vielä hallussa. Mutta sen myöskin lisään tähän, että ei ole mikään tarve oppia näitä kaikkia termejä ulkoa, vaan tärkeämpää on ymmärtää, että näitä on paljon ja me ihmiset ollaan moninaisia.

Nina-Elise: Toi oli tosi hyvin sanottu kyllä. No kuinka suuri osa nuorista sitten kokee kuuluvansa tällaiseen sateenkaarivähemmistöön?

Eevi: THL teki vuonna 2019 kouluterveyskyselyn, jonka keräämän aineiston mukaan seksuaalivähemmistöihin kuuluu yhteensä 9% vastanneista nuorista ja sukupuolivähemmistöihin kuului 3% vastanneista. Tällä hetkellä on vielä tarkasteltavana vuoden 2021 kouluterveyskysely, mutta sieltä on jo julkaisematon tulos, jossa 14% vastanneista nuorista on kertonut kokevansa olevansa seksuaaliselta suuntautumisestaan jotain muuta kuin hetero ja 4% vastanneista nuorista kertoo olevansa sukupuolensa mukaan jotain muuta kuin se, mikä siellä virallisissa papereissa on merkitty sukupuoleksi. Joten huomataan, että hieman on nämä numerot nyt tässä kasvanut.

Nina-Elise: Kyllä eli ei ole mistään semmoisesta ihan kamalan pienestä joukosta ihmisiä kyse vaan ihan merkittävä osa sitten näitä sateenkaarinuoria.

Eevi: Kyllä. Ja tosiaan tuohon THL:n kyselyyn on osallistunut tosiaan peruskouluikäisiä ja toisen asteen opiskelijoita. Eli kuitenkin näin nämä prosenttiluvut on heistä et sitten toki meillä on sateenkaari-ihmisiä myös eri ikäisiä.

Nina-Elise: Kyllä, joo. No mitä sitten näille sateenkaarinuorille kuuluu noin yleisellä tasolla meidän yhteiskunnassa?

Eevi: Vaihtelevaa. On nuoria, joille kuuluu hyvää ja on nuoria joille kuuluu huonompaa. Tuolla Loisteella olen kohdannut nuoria, joilla se arkielämä on oikeinkin mukavaa, mutta sitten on myös semmoisia tilanteissa, joissa selkeästi siihen sateenkaareuteen liittyy niitä haasteita. Keskimääräisesti sateenkaari nuoret voi huonommin ja siihen vaikuttaa moninaiset syyt. Esimerkiksi pandemia on entisestään heikentänyt alaikäisten sateenkaari-ihmisten hyvinvointia. Pelastakaa lapset ry:n Lapsen ääni 2020- lasten näkemyksiä koronakeväästä - selvityksessä ilmeni, että 47 prosenttia sateenkaarilapsista koki henkisen hyvinvointinsa kevään 2020 poikkeustilanteen vuoksi huonoksi tai erittäin huonoksi, kun vastaava luku on kaikkien vastanneiden kesken ollut 27 prosenttia. Elikkä siinä on aika iso ero. Ja myöskin vallitsevan tilanteen aikana 63 prosenttia sateenkaarilapsista oli kokenut olonsa ahdistuneeksi ja 49 prosenttia masentuneeksi. Sateenkaarilapset ja -nuoret on kuitenkin kokenut jo ennen koronapandemiaa Suomessa syrjintää, epäasiallista kohtelua ja ulossulkemista niin sote-palveluissa, koulutuksessa kuin työelämässäkin. Koronapandemia ja sen edellyttämät rajoitustoimenpiteet ovat vaikuttaneet kaikkiin näihin yhteiskunnan toimintoihin merkittävästi.

Nina-Elise: No miten sitten esimerkiksi kouluissa ja vapaa ajan ympäristöissä suhtaudutaan sateenkaarinuoriin?

Eevi: Tähänkin vastaan, että vaihtelevasti. Esimerkiksi nuorisotyön osalta on tosi paljon alueellisia eroja siinä, kuinka paljon järjestetään erityisesti sateenkaarinuorille suunnattua toimintaa. Lisäksi tietysti kaiken toiminnan tulisi olla sateenkaarisensitiivistä eli sateenkaarinuoretkin huomioonottavaa toimintaa.

Samalla tavalla sateenkaarinuorten huomioiden koulumaailmassa vaihtelee hyvinkin paljon, eli joissain koulussa ollaan hyvin valveutuneita ja yhdenvertaisuus pelittää, kun taas sitten toisissa kouluissa on paljonkin haasteita näiden teemojen suhteen.

Nina-Elise: No onko sitten sateenkaarinuorilla jotakin semmoisia erityistarpeita, joita pitäisi huomioida esimerkiksi palveluiden järjestämisessä?

Eevi: Sateenkaarinuoret tarvitsee turvallisia ympäristöjä, joissa heidät huomioidaan yksilöinä sekä myöskin sitten vähemmistöryhmänsä edustajina eli palveluntarjoajien tulisi kouluttautua sateenkaariteemoista ja tiedostaa, että yhdenvertaisuuden eteen tarvitaan toimia eikä pelkästään esimerkiksi sloganeita, joilla mainostetaan kaikille turvallista tilaa. Eli se on ihan konkreettista työtä mitä pitää tehdä.

Nina-Elise: No minkälaista toimintaa valtakunnallisesti järjestetään sateenkaarinuorten tueksi?

Eevi: Joo, no ensinnäkin suosittelen verkkonuorisotalo Loistetta, jossa meidän hanke on ollut perustamassa ja mukana vetämässä sitä nyt eli siellä on hyvin paljon semmoista vertaistukea ja yhteisöllisyyttä tarjolla. Lisäksi meillä on erilaisia teemoja, joita käsitellään nuorten kanssa ja nuoret saa myös toivoa sitä ohjelmaa, että mitä siellä on.

Valtakunnallista toimintaa Loisteen lisäksi tarjoaa sitten esimerkiksi Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus MOK, joka järjestää erilaisia chatteja sukupuolen moninaisuuteen liittyen ja heillä on myös täällä varsinkin korona-aikaan ollut, etäryhmiä, joihin voi on voinut osallistua sitten ympäri valtakuntaa.

Osa Setan jäsenjärjestöistä myöskin valtakunnallista toimintaa järjestää ja voisin nostaa vielä esimerkiksi nuorille varmasti mielenkiintoisen toimijan eli Pelimiitin, joka tarjoaa kanssa sateenkaarinuorille suunnattuja pelitapaamisia. Koko perheelle toimintaa järjestää esimerkiksi Sateenkaariperheet ja lisäksi Helsinki- missiolta voi saada sateenkaarinuorille etätukihenkilön, joka voi olla myöskin tosi tarpeellinen lisä.

Nina-Elise: Joo tosi hyvä tietää kyllä noista valtakunnallisista palveluista, koska ilmeisesti nyt täällä Pohjois-Savon suunnalla on vähän vähemmän ollut tarjontaa, mutta tiedätkö jotakin siitä tarkemmin?

Eevi: Pohjois- Savon Seta tarjoaa sateenkaarinuorille suunnattua ohjelmaa. Toki koronatilanne on siihen vaikuttanut ja kannattaakin ottaa Pohjois-Savon Setaan yhteyttä, jos haluaa tietää tarkemmin millaista toimintaa nyt ajankohtaisesti heillä on tarjolla ja myöskin ehdottaa jos on jotain uutta toimintaa mielessä, mitä siellä voitaisiin kaivata. Lisäksi esimerkiksi Jyväskylän kaupunki järjestää sateenkaarinuorille suunnattuja ryhmiä niin kannattaa olla myöskin vielä tarkastaa esimerkiksi sen oman asuinpaikkakunnan nuorisotoimen ohjelmat, löytyisikö sieltä erityisesti sateenkaarinuorille suunnattua toimintaa.

Nina-Elise: Joo no miltäs se sateenkaarinuorten tulevaisuus sitten näyttää sinun mielestä?

Eevi: Nuoret kasvaa nyt hyvin erilaiseen maailmaan kuin heidän vanhempansa on kasvanut. Erilaisia normeja on jo purettu ja yhteenkuuluvuutta on helpompi löytää esimerkiksi verkkoyhteisöistä. Toisaalta myös sitten vihapuheeseen on valitettavan helppoa törmätä verkon välityksellä.

Tällä tällä hetkellä translain uudistus on meneillään ja tuleva hetu-uudistus tulee palvelee myös sukupuolivähemmistöjä. Muutosta tapahtuu. Se tapahtuu ehkä hitaasti, mutta maailma on kuitenkin kehittymässä. Nuorilla kuitenkin ilmenee huolta myös globaalista tilanteesta sateenkaarioikeuksiin liittyen. Esimerkiksi Euroopassakin joissain maissa poljetaan niitä oikeuksia tällä hetkelläkin. Mä nostaisin myös esille sen, että nuorille on tärkeää, että on sateenkaarevia esikuvia ja niitä näkyy meidän yhteiskunnassa

enemmissä määrin. Erilaiset sateenkaariurheilijat, -artistit, -poliitikot ja muut julkisuuden henkilöt luo uskoa siihen nuoreen, että he voivat itse myös saavuttaa niitä tavoitteita, joita heillä on ja he voi jatkossa elää oman näköistä elämää.

Nina-Elise: Tosi ihana kuulla tommosta toiveikasta ja hyvää viestiä. No minkälaista viestiä sitten haluaisit meidän kuulijoille välittää? Siellä on kuuntelemassa tätä podcastia toisen asteen opiskelijoiden vanhempia ja joillakin saattaa olla se tilanne, että oma nuori on vaikka tullut kaapista tai on kertonut sitä, että ei ehkä koe olevansa se sukupuoli-identiteetiltään, joka hän on ollut syntyessään ja monenlaisia pohdintoja varmasti nuoret käy. Niin mitä haluaisit vanhemmille kertoa ja viestittää?

Eevi: Ihan ensinnäkin sanoisin, että nuorille on tosi tärkeitä, että vanhemmat on tukena. Sitten sen jälkeen ja siihen avuksi voisin sanoa vanhemmille, että heidän ei tarvitse jäädä yksin, itsekseen pohtimaan näitä sateenkaarevuuteen liittyviä teemoja vaan on hyvä tosiaan hakea tietoa, mutta myös vertaistukea, esimerkiksi Sateenkaariperheillä on toimintaa perheille, joissa on sateenkaarevuutta ja sieltä voi saada hyvin paljon vaikka sitä vertaistukea, että ihan samalla lailla kuin nuorille toivotaan sitä yhteisöllisyyttä ja vertaistukea, niin myös vanhemmille on hyvä saada sitä. Toki se ei ole kaikille tärkeä pointti, mutta myös sitä on mahdollisuus saada. Sen lisäksi esimerkiksi MOK:iin voi läheiset ottaa yhteyttä, jos omalla lapsella on esimerkiksi se identiteetti etsinnässä ja sitä pohditaan yhdessä niin MOKista voi saada siihen apua myös sitten läheiset ja myöskin Setan jäsenjärjestöihin kannattaa ottaa yhteyttä.

Nina-Elise: Kiitos. Tosi hyvä kyllä tietää, että tukea on sitten saatavilla ja sitä tietoa, että se on varmaan semmoinen tärkeä asia. Kun on joskus kyse hyvin hämmentävästäkin asiasta sitten vanhemmalle niin hyvä että saa tietoa teemasta.

Eevi: Kyllä.

Nina-Elise: Kiitos paljon Eevi sinulle tästä haastattelusta ja mukavaa kevään jatkoa.

Eevi: Kiitos ja loistavaa kevättä kaikille kuuntelijoillekin.

Veera Toivosen haastattelu:

Nina-Elise: Mulla on täällä haastateltavana Veera Toivonen. Ja Veera on valittu vuoden sateenkaarinuoreksi vuonna 2021. Tervetuloa Veera.

Veera: Hei, on ilo olla täällä.

Nina-Elise: Kerro mulle tarkemmin siitä, että miten sinusta tuli vuoden sateenkaarinuori?

Veera: No siinä sateenkaarinuoreksi voidaan valita semmoinen nuori, joka on tehnyt hyvää sateenkaariyhteisön puolesta. Ja sitten Setalle voi aina ehdottaa ihmisiä, että jotkut ihmiset sitten ehdotti minua ja sieltä sitten tuli sähköpostia. Ja sitten tuli ne syyt että miksi mut valittiin, oli kun mä järjestin 2021 tuota Pieksämäelle sen Pieksämäen ensimmäisen Priden. Ja sitten muutenkin olen ollut nuorisovaltuustossa ja semmoista, olen yrittänyt tukea tuota sateenkaariyhteisöä.

Nina-Elise: Hienolta kuulostaa kyllä. No mitä ajattelet kun kuulut tähän HTBLQ-yhteisöön ja sulla on varmasti paljon kavereita siitä yhteisöstä, niin mitkä sun mielestä on semmoisia tärkeitä teemoja mitä nyky-Suomessa pitäisi huomioida sateenkaarinuorten osalta tai mitkä asiat teitä on puhututtanut?

Veera: No esimerkiksi kouluissa ja varsinkin yläkoulussa kuulee aina käytävillä, että homoa käytetään semmoisena vihamielisenä sanana, että jotkut voi huutaa että "hei sä saat tosi homo" tai tommosta. Että se ei olisi semmoinen niin kuin vihamielinen termi, että sitä se ei ole mikään negatiivinen asia. Ja sitten ylipäättään miten kaduilla esimerkiksi kohdellaan sateenkaarinuoria ja muutenkin yhteisöä.

Nina-Elise: Joo. Oletko huomannut eroa, kun itse olet pienemmältä paikkakunnalta kotoisin ja sitten olet liikkunut isommissa kaupungeissa, niin onko sitten eroa tavallaan syrjäseutujen ja kaupunkien välillä?

Veera: No esimerkiksi mun kotikaupungissa Pieksämäellä mua on kaduilla haukuttu hintiksi. Ei nyt kuitenkaan kovin monta kertaa, mutta kuitenkin on, mutta sitten täällä isommissa kaupungeissa tuntuu paljon avomielisemmältä tämä yhteisö ja semmoista.

Nina-Elise: Joo. Tossa just sanoit että just ehkä yläasteella on tosi paljon sitä sellaista homottelua ja muuta miten nyt kun olet itse toisella asteella niin mitä ajattelet että helpottuuko se tilanne sitten mitä vanhemmista opiskelijoista on kyse että miten vaikka toisen asteen opiskelijat, kohtaako he tämmöistä homottelua omassa kaveripiirissä.

Veera: Mä en ainakaan kertaakaan kohdannut toisella asteella homottelua tai mitään semmoista negatiivista kohtelua. Joten mun mielestä se vaan niin, että kun kasvaa siitä yläasteiästä silleen vähän niin, kyllä sen alkaa tajuta että joo ei mun tarvitse kiusata sitä koska hän ei ole ehkä samaa sukupuolta tai samaa seksuaalisuutta kuin minä.

Nina-Elise: Totta joo. No tuossa sanoitkin että jotakin semmoista hintiksi haukkumista on ollut, mutta oletko sitten saanut semmoista positiivista kannustusta sen jälkeen kun avoimesti aloit puhua näistä sateenkaarinuorten asioista.

Veera: Joo, että mulla on tullut paljon enemmän positiivista kommenttia kuin negatiivista. Että mun kaverit on tosi kannustavia ja tämä yhteisö on tosi kannustavaa ja monet aikuisetkin on tosi kannustavia, että paljon enemmän tulee positiivista kuin negatiivista, että se negatiivinen yksikin negatiivinen kommentti kasaantuu sinne kaiken positiivisen alle.

Nina-Elise: Joo, onpa tosi ihana kuulla, että on näin päin se asia. No haluaisitko kertoa meille jotakin siitä sun omasta kaapista ulos tulemisesta tai siitä kokemuksesta, että mitkä oli semmoisia mieleenpainuvia asioita siinä, mitkä haluaisit tuoda meidän kuulijoille esiin.

Veera: No mun kaapista ulostulokokemus oli semmoinen, Aika semmoinen casual, että mä vaan kerroin mun vanhemmille, että hei, mä tykkään myös työtöistäkin ja ei siinä tullut mitään semmoista suurta negatiivista tai positiivista, että se oli vaan silleen että okei, me rakastetaan sua siltikin.

Nina-Elise: Joo. Oliko se vaikea kertoa siitä tai jännittikö sinua kertoa siitä asiasta.

Veera: Joo no kyllähän se jännittää. Kyllä se on ihan normaalia, että jännittää. Mutta ei mulla kuitenkaan ollut semmoista pelkoa, että joo nyt ne potkii mut ulos kotoa tai mitään semmoista.

Nina-Elise: No miten sitten kavereille kertominen, kerroitko sitten kaverille sen samassa yhteydessä vai tiesikö he jo aikaisemmin

Veera: Joo he tiesivät jo silleen aikaisemmin ja ne varmaan.. Mun ei tarvinnut koskaan tulla silleen suoraan ulos kaapista heille, ne vähän tajusi sen siinä mun kanssa hengaillessa.

Nina-Elise: Joo, kyllä. On varmaan paljon tällä hetkellä semmoisia nuoria, jotka pohtii sitä omaa seksuaali-identiteettiä tai sitten sitä omaa sukupuoltansa, niin mitä sinä haluaisit sanoa sellaisille nuorille, jotka tätä asiaa miettii ja ehkä jännittää, että miten tästä kertoisi muille?

Veera: No tärkeimpänä, että sun ei tarvi tulla ulos kellekään kelle sä et halua tulla ja silloin kun sä haluat tulla niin sen sä päätät, milloin sä haluat tulla. Ja se ei haittaa jos sä vaikka yhdessä vaiheessa tulet ulos biseksuaalina, mutta myöhemmin tajuatkin, että hei, mä taidankin olla panseksuaali. Sä voit tulla ulos vaikka monta kertaa että ei siellä haittaa jos niinku ne termit ei menekään oikein ekalla kerralla tai semmoista että sulla on sun koko elämä aikaa niinku löytää itsesi.

Nina-Elise: Tuo oli kyllä tosi hyvin sanottu, että kyllähän niin, kun se nuoruuteen kuuluu se, että sitä omaa itseänsä rakentaa ja se jatkuu ihan sinne vanhuuteen asti. Että olen ymmärtänyt, että moni saattaa sitten vaikka keski-ikäisenäkin tulla kaapista ulos tai kertoa niistä asioista, että se ei ole semmoinen että, kerran sanot jotakin ja sitten sun pitää siinä pysyä, että voi kertoa tavallaan sitten uudestaan. Jos ymmärtää ehkä itseään paremmin tai oppii itseään paremmin. Meneekö se sillä tavalla sun mielestä?

Veera: Joo, milloinkaan ei ole liian myöhäistä tulla ulos kaapista ja se aina kaikki aikuisetkin löytää itsensä aina, että ei sitä vaan et heti kun täytät 18 että joo mä olen nyt se ihminen mikä mä olin tässä alaikäisenä, että muut ihmiset muuttuu tai silleen ei muutu vaan ne ymmärtää itsensä enemmän sitten myöhemmin.

Nina-Elise: Tuo oli tosi hyvin sanottu, että ymmärtää itsensä sitten myöhemmin uudestaan tai toisella tapaa. Tosi hyvin sanottu. No mitä sitten haluaisit vinkata vanhemmille, jotka nyt miettii tuolla että mitäköhän tuo mun nuori pohtii omasta seksuaalisuudestaan tai sukupuolikokemuksestaan, niin miten vanhemmat voisi omia nuoriansa tukea parhaiten?

Veera: No tota, ehkä semmoinen olisi että, sä olet sen positiivinen, olet positiivisesti sinne sateenkaariryhteisöä kohtaan, että sitten jos sun nuori tajuaakin että hän on osa sateenkaariryhteisöä niin hän uskaltaa tulla sulle ulos. Ja sitten on tosi tärkeää, että jos sun nuori kertoo sinulle, että hän haluaa, että käyttää jotain toista nimeä, niin kunnioittaa sitä. Sillä se voi olla ahdistavaa ja muutenkin vaan inhottavaa jos joku kertoo, että hei, mä en halua että musta käytetään tota nimeä, voitko käyttää tätä nimeä ja sitten sitä käyttää väärää nimeä. Ja sitten esimerkiksi englannin kielessä ja muissa kielissä missä on nämä sukupuoli, nämä hän - sanat, "pronous" "niin niitä kanssa pitää kunnioittaa, että mun mielestä ei pitäisi olla vaihtoehto, että haluanko mä kunnioittaa toisen" pronounsia "tai nimeä.

Nina-Elise: Kyllä että jokainen saa itse sitten määritellä sen, kuka hän on. Tosi tärkeitä juttuja ja varmasti just tuo että suhtautuu siihen yhteisöön avoimesti ja suvaitsevaisesti on hirveän tärkeitä, vaikka se nuori kuuluisikin tähän valtaväestöön, tällaiseen heteronormatiiviseen muottiin, niin silti näyttää sitä mallia että on OK ja kaikki me ollaan samanarvoisia ja tasavertaisia, että se on tosi tärkeä pointti mitä nostit tossa esiin.

No mitenkäs Veera sun työ jatkuu nyt sateenkaariväestön etujen ajamiseksi, että sä kerroit tuossa että olet siellä oppilaskunnassa. Ajattelitko siellä jotenkin nostaa tätä teemaa esiin tai onko sinulla joitakin muita suunnitelmia, miten aiot viedä asiaa eteenpäin?

Veera: No tuota kun olen nyt siinä oppilaskunnan hallituksessa niin olisi tosi kiva jos me voitaisiin sitten tehdä jotain vähän lähempänä kesää jotain Pride-teemaisia asioita. Mutta se pitää sitten katsoa vähän myöhemmin, että ei ehkä nyt helmikuussa vielä tarvitse ruveta sitä miettimään. Ja sitten isompan haluaisin kyllä lähteä sinne politiikan alalle, että siellähän totta kai sitten vien sateenkaarinuorten ja -yhteisön etuja eteenpäin.

Nina-Elise: Tosi hienolta kuulostaa, nyt kaikki muistakaa Veera Toivosen nimi ja sitten äänestämään kun Veera on ehdolla. Ihan mahtavia juttuja. Kiitoksia tosi paljon tästä haastattelusta sinulle Veera.

Veera: Kiitoksia.

Yhteenveto:

Kiitos Veeralle ja Eeville mielenkiintoisista keskusteluista. Haluan vielä lopuksi tiivistää tutkimustiedon pohjalta, mitä meidän vanhempien on hyvä tietää kun oma lapsemme rakentaa minuuttaan.

Identiteetin muodostamisen kannalta on tärkeää, että nuori kokee olevansa hyväksytty ja arvostettu sellaisena kuin on. Sillä on valtava merkitys nuoren positiiviselle minäkuvalle ja psyykkiselle hyvinvoinnille. Joskus nuori päätyy siihen, että kokeekin olevansa jotain muuta sukupuolta kuin fyysinen keho antaa ymmärtää tai sitä sukupuolta, miksi hänet on syntymässä juridisesti määritelty olevan. Nuori voi huomata

myös olevansa seksuaalisesti kiinnostunut saman sukupuolen tai minkä tahansa sukupuolen edustajista. Vanhempi voi kokea hämmennystä tässä tilanteessa ja törmätä monenlaisiin tunteisiin ja ajatuksiin. Osa vanhemmista voi kokea iloa ja helpotusta siitä, että nuori on sinut itsensä kanssa. Toisilla taas tilanteeseen voi liittyä vaikeita tunteita ja vanhempi voi kokea jopa häpeää tai surua. Moni nuori pelkääkin kertoa vanhemmalleen kuuluvansa seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Nuori voi myös joutua tukemaan vanhempansa vaikeiden tunteiden käsittelyssä, jotka liittyvät nuoren seksuaalisuuteen tai sukupuoleen.

Vaikka vanhempi olisi kuinka avarakatseinen tahansa, voi oman lapsen tilanne silti hätkähdyttää, jos lapsi ilmaisee omaa sukupuoltaan tai seksuaalisuuttaan jollain muulla tavalla kuin mitä vahvasti heteronormatiivisessa ja mies-nainen-jaotellussa kulttuurissamme odotetaan. Vanhempi saattaa miettiä, mistä lapsen normeista poikkeava sukupuoli- tai seksuaali-identiteetti johtuu. Sille ei ole löydetty yksiselitteistä vastausta. Moni sateenkaari-ihminen kokee syntyneensä tietynlaiseksi, eikä siihen ole vaikuttanut esimerkiksi vanhemmilta saatu kasvatus tai malli. Kasvatuksella voi kuitenkin vaikuttaa nuoren hyvinvointiin takaamalla hänelle turvallinen tila olla oma itsensä. Kun nuori kokee olevansa hyväksytty ja arvokas sellaisena kuin on, hänen on helpompaa rakentaa positiivista minäkuvaa ja tasapainoisia ihmissuhteita. Uskalla siis vanhempana olla oman nuoresi tukena ja rinnalla ja nähdä hänet hyvänä ja ihanana juuri sellaisena kuin hän on.

Loppupuhe / Kari Keuru: Tämän podcastin on tuottanut Savon koulutuskuntayhtymän ja Humanistisen ammattikorkeakoulun Yhdessä!- Yhteisöllinen ja hyvinvoiva oppimisympäristö – hanke. Podcastin on käsikirjoittanut ja toimittanut asiantuntija Nina-Elise Koivumäki ja teknisestä toteutuksesta on vastannut lehtori Kari Keuru. Podcast on julkaistu 18.5.2022. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisutoimikuntaan kuuluvat Jarmo Röksä ja Mikko Äärynen.

Lähteet:

Seta ry 2022. Sateenkaarisanasto. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>

Seta ry 2022. Vanhemmille. <https://nuoret.seta.fi/vanhemmille/>

Taavetti, Alanko & Heikkinen 2013. Hyvinvoiva sateenkaarinuori. Tiivistelmä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisu 82. Seta-julkaisu 26.